

**Міністерство освіти і науки України
Одеська національна академія харчових технологій**

БОДНАР ОЛЕНА АНДРІЇВНА

УДК: 005.21:332.145:338.43

**ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ РЕГІОНАЛЬНОГО
СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ**

Спеціальність 08.00.05 – розвиток продуктивних сил та регіональна економіка

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса - 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Причорноморському науково-дослідному інституті економіки та інновацій Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник

- кандидат економічних наук, доцент
ОГІЄНКО Олена Володимирівна,
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського,
доцент кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності.

Офіційні опоненти:

- доктор економічних наук, професор
ПАВЛОВ Олександр Іванович,
Одеська національна академія харчових технологій,
завідувач кафедри економіки промисловості;

- кандидат економічних наук
ОРЕЛ Анна Миколаївна,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка,
старший викладач кафедри організації
виробництва, бізнесу та менеджменту.

Захист відбудеться **27 березня 2019 р. о 10⁰⁰ годині** на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.088.05 в Одеській національній академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112, аудиторія А-234.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Одеської національної академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112, читальний зал.

Автореферат розісланий **27 лютого 2019 р.**

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Крупіца І.В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Упродовж усього періоду державної незалежності України сталий розвиток і конкурентоспроможність сільського розвитку, регіональних агропродовольчих систем залишаються одними з основних пріоритетів економічної політики нашої держави. Цій проблематиці присвячено значну кількість наукових публікацій, а на урядовому рівні прийнято цілу низку програм, спрямованих на відродження українського села та підвищення ефективності функціонування вітчизняного АПК.

У сільській місцевості нашої держави проживає третина населення, основним видом діяльності якого є переважно сільськогосподарське виробництво. Проте, нажаль, частина сільського населення залишається без постійного місця роботи, знаходиться на межі бідності. Занепад села, його соціальної інфраструктури, банкрутство сільськогосподарських підприємств призводить до зубожіння сільського населення, погіршення здоров'я, як наслідок цього – демографічна криза, продовольча проблема, старіння сільського населення, бідність. Виправлення ситуації потребує значних інвестицій, фінансових вливань та організаційних заходів. Тому необхідно зосередити увагу як на загальних проектах розвитку окремих територій регіону, так і на розв'язанні локальних проблем, які допоможуть відкрити додаткові можливості розвитку села.

Закордонна та вітчизняна наукові школи зробили значний внесок у дослідження та розв'язок проблем сільськогосподарських підприємств, агропромислового сектора, сільських територій, регіональної політики та економіки, а також розробку актуальних підходів щодо розвитку сільських територій та територіальних одиниць. Дані проблеми висвітлені та обґрунтовані в працях провідних закордонних та вітчизняних учених: Е. Андрусенка, В. Бутова, М. Гладія, П. Гайдуцького, І. Гончаренко, Ю. Губені, О. Гудзинського, Б. Данилишина, М. Долішнього, С. Дорогунцова, В. Захарченка, І. Іртищевої, А. Ключник, Н. Копилова, В. Лагодієнка, П. Макаренка, А. Орел, О. Огієнко, О. Павлова, Й. Пасхавера, М. Пістуна, П. Саблука, М. Сахацького, Є. Силаєва, Н. Сіндяшкіна, Н. Сіренко, Л. Шаблія, В. Юрчишина та інших. Однак, попри безумовну значущість проведених досліджень, проблеми формування стратегічних напрямів регіонального сільського розвитку все ще залишаються недостатньо вивченими. В умовах мінливого світу та реформаційних змін в Україні виникає потреба в переосмисленні та обґрунтуванні стратегічних орієнтирів сільського розвитку із врахуванням сучасних стратегічних світових цілей, а також формуванні власного бачення концепції регіонального сільського розвитку. Актуальність зазначених проблем зумовила вибір теми дослідження, його мету й завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тематика дисертаційної роботи пов'язана з тематичним планом науково-дослідної роботи Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій. Напрацювання здобувача використано при роботі над науковим проектом «Інноваційне управління соціально-економічними системами: держава, кластер,

регіон» (номер державної реєстрації 0116U002332), де здобувачеві належить виокремлення методичних аспектів і практичних рекомендацій щодо формування стратегічних напрямків регіонального сільського розвитку, в тому числі із використанням сучасного маркетингового забезпечення.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є поглиблення теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо формування стратегічних напрямків регіонального сільського розвитку.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання:

- поглибити й конкретизувати сутність поняття сільського розвитку та визначити його місце у загальнодержавній структурі;
- дослідити методичні підходи в дослідженні стратегічних напрямків сільського розвитку;
- здійснити оцінку соціально-економічної складової сільського розвитку;
- узагальнити інституціональні аспекти сільського розвитку;
- визначити концепцію комплексного сільського розвитку та джерела його фінансування;
- розвинути механізми реалізації стратегічного сільського розвитку;
- сформувати блок-схему моделі продукування позитивних ефектів комплексного сільського розвитку;
- розкрити методи прогнозування і моделювання сталого сільського розвитку з позицій системного аналізу, на основі яких визначити стратегічні напрями розвитку економіки сільського регіону;
- обґрунтувати регіональну стратегію досягнення стійкого сільського розвитку.

Об'єкт дослідження – процеси формування регіонального сільського розвитку.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних і практичних положень з формування стратегічних напрямків регіонального сільського розвитку.

Методи дослідження. Теоретико-методичною основою дослідження теми виступили засади економічної теорії та регіональної економіки, наукові праці учених з проблем теорії та практики формування стратегічних напрямків регіонального сільського розвитку.

У процесі дослідження для досягнення поставленої мети застосовано такі загальнонаукові методи, як: узагальнення та систематизації – для узагальнюючої характеристики стратегічних напрямків регіонального сільського розвитку; класифікації – для розгляду складових стратегічних напрямків регіонального сільського розвитку; структурно-логічного аналізу – для систематизації методичних підходів дослідження стратегічних напрямків регіонального сільського розвитку із врахуванням міжрегіональних диспропорцій; стратегічного аналізу – для обґрунтування моделі стратегічного планування стратегічних напрямків регіонального сільського розвитку; метод імітаційного моделювання – при формуванні блок-схеми імітаційної моделі для дослідження синергетичних ефектів сільського розвитку.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти

України, нормативні документи центральних органів державної влади, дані Державної служби статистики України, дані закордонної офіційної статистики, звіти міжнародних організацій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробленні теоретико-методичних засад і наданні практичних рекомендацій з формування стратегічних напрямів регіонального сільського розвитку, зокрема:

удосконалено:

- трактування сутності категорії «сільський розвиток» як інтегрованого інституційного процесу стійких організаційно-політичних, соціально-економічних, духовних, культурних та природно-екологічних трансформацій, що спрямовані на забезпечення високого рівня життя мешканців сільських територій;

- методику оцінки сільського розвитку, що, на відміну від наявних, має комплексний характер і поєднує вплив різних факторів і відповідних показників з метою отримання узагальнюючих індикаторів на базі аналізу і порівняння окремих з них, а також передбачає щорічний моніторинг збалансованого сільського розвитку кожного району за відповідними складовими;

- систему регулювання розвитку сільських територій, що полягає у створенні самодостатніх інституційних та організаційних умов, які сприяють відродженню на селі підприємництва, самоорганізації сільських мешканців, де важливою функцією є соціальний захист, відповідні стандарти та гарантії сільського населення, сприяння раціональному використанню ресурсів сільських територій, що у підсумку забезпечуватиме формування ефективних систем державного управління;

- організаційно-економічний механізм регіонального сільського розвитку відповідно до визначених концепцій, який функціонуватиме на основі: обґрунтування й узгодження цілей і напрямів функціонування об'єктів економіки та соціальної сфери; визначення основних принципів, де суб'єктами – органами управління є сільські адміністрації з уточненням їх повноважень; ресурсного та фінансового забезпечення програм розвитку;

- імітаційну модель дослідження синергетичних ефектів сільського розвитку, що дозволяє розширити сутність діапазону задач, пов'язаних з розробкою і прийняттям рішень в умовах невизначеності, недостатності інформації, так і в умовах неможливості проведення соціально-економічних експериментів на реальних територіях і об'єктах;

дістали подальшого розвитку:

- підхід єдності досліджуваних категорій, особливість якого обґрунтовується твердженнями, що з одного боку, сільським сектором охоплено сільські території, а з іншого, розвиненість сільського сектора обумовлена рівнями розвитку сільських територій, що ним об'єднані. При цьому, характер, особливості та результативність розвитку сільського сектора безпосередньо або опосередковано визначають рівень ефективності розвитку взаємопов'язаних із ним сільських територіальних утворень;

- основні заходи довгострокової туристичної стратегії, що у перспективі

визначають економічне зростання, розвиток інфраструктури й культури в сільській місцевості регіону, забезпечать піднесення добробуту громадян, що проживають в даній місцевості;

- концептуальний підхід стійкого сільського розвитку, що враховує наступні напрями: виявлення чинників, які впливають на формування процесів стійкого сільського розвитку; визначення значущості стійкого сільського розвитку за рахунок комплексного розвитку сільської місцевості; обґрунтування необхідності цілеспрямованої діяльності суб'єктів управління усіх рівнів;

- регіональна стратегія досягнення стійкого сільського розвитку, що у порівнянні з іншими, відповідає умовам конкретного регіону і на основі якої здійснюється розробка регіональної цільової програми сільського розвитку.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання теоретико-методологічних, методичних і практичних розробок і пропозицій у діяльності органів влади різних рівнів при формуванні стратегічних напрямів регіонального сільського розвитку. Вищевказані рекомендації використовуються у практичній діяльності Регіонального фонду підтримки підприємництва в Миколаївській області (довідка № 11/34 від 15.02.2017 р.); Бюро регіонального розвитку, КП Одеської обласної державної адміністрації (довідка № 104 від 17.02.2017 р.); Херсонської обласної ради (довідка № 98-111-375/103 від 14.12.2017 р.), Миколаївського обласного фонду розвитку і підтримки громадських ініціатив (довідка № 11 від 13.03.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею. Усі результати, викладені в дослідженні, отримані автором самостійно, з наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті результати й положення, які отримані автором особисто. Особистий внесок автора в публікаціях, виконаних у співавторстві, конкретизовано в списку опублікованих праць в авторефераті.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації пройшли апробацію на міжнародних наукових і науково-практичних конференціях, конгресах і семінарах різних рівнів, зокрема: «Облік, контроль та аналіз на підприємствах АПК: стан та перспективи розвитку» (м. Вінниця, 27 вересня 2012 р.); «Аграрная наука – сельскому хозяйству» (м. Барнаул, 6-7 лютого 2013 р.); «Современное сельское хозяйство - достижения и перспективы» (Молдова, Chişinău, 27 вересня 2013 р.); «Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки: матеріали» (м. Луцьк, 26 квітня 2014 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Аграрна наука, освіта, виробництво: європейський досвід для України» (м. Житомир, 17-18 листопада 2015 р.); «Молодежь для науки и инноваций: разработки и перспективы» (м. Гомель, Беларусь, 27-29 травня 2016 р.); «Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: глобалізаційні та євроінтеграційні аспекти» (м. Миколаїв, 23 - 25 листопада 2016 р.); «Сучасні тенденції розвитку світової економіки» (м. Харків, 26 травня 2017 р.); «Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку, оподаткування, аналізу і аудиту в управлінні

економічними процесами світової та національної економіки» (м. Миколаїв, 17 травня 2017 р.); «Екологічні та соціально-економічні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції» (м. Миколаїв, 9-11 травня 2018 р.).

Публікації. Основні наукові положення, висновки та результати дослідження викладено у 19 наукових працях, з яких: 12 – статті в наукових виданнях (у т. ч. 8 – у наукових фахових виданнях, 4 – у виданнях, що входять до наукометричних баз), 7 – матеріали конференцій. Загальний обсяг публікацій – 7,2 д. а., 7,0 д. а. з яких належать особисто автору.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, 8 додатків. Повний обсяг дисертації становить 253 сторінок, з них основний текст 199 – сторінок, анотація – 11 сторінок, список використаних джерел 19 – сторінок, додатки – 21 сторінка. Робота містить 43 таблиць та 46 рисунків на 62 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «Теоретико-методичні засади сільського розвитку» визначено сутність та трансформація поглядів на проблематику сільського розвитку, обґрунтовано сільський розвиток в контексті стратегії розвитку держави: закордонний і національний досвід, досліджено методичні підходи в дослідженні стратегічних напрямів сільського розвитку.

Визначено, що наукові погляди на проблематику сільського розвитку протягом десятиріччя еволюціонували від розвитку села як адміністративної одиниці, особливістю якої є аграрне виробництво, до розуміння сільського розвитку як синергії економічної, соціальної, екологічної та інституційної його складових, де їх комплексна взаємодія повинна забезпечувати добробут населення.

За результатами порівняльного аналізу сучасної парадигми сільського розвитку в європейських країнах та в Україні визначено її аграрну спрямованість для країн ЄС, а у вітчизняній – на територіальну, де метою політики є створення належних умов проживання та життєдіяльності для мешканців сільської території, які повинні забезпечуватись шляхом активізації створення територіальних формувань націлених на багатофункціональний розвиток.

Поглиблюючи дослідження поняттєвого апарату щодо формування поглядів на сільський розвиток було встановлено, що у вітчизняній науці поняття сільської місцевості та сільської території ототожнювати не варто. Суспільні науки традиційно визначають поняття «сільська місцевість» (сільські територіальні формування) як населену місцевість, що розташована поза межами великих міст з притаманними їй природними умовами і ресурсною базою, сільськими мешканцями та уречевленими результатами праці людей (елементи матеріальної культури та основні виробничі засоби) в межах даної території. Основні порівняльні ознаки сільського і міського середовища наведені в табл. 1.

В останні роки дуже активно досліджується поняття «сільська територія», проте у вітчизняному законодавстві тлумачення даного терміну не наводиться. На основі застосування інструментів системного підходу маємо можливість констатувати, що сільська територія являє собою багатофункціональну систему з притаманними їй загальними умовами самостійного розвитку і функціонування та певною структурною побудовою, функціями та принципами взаємодії із зовнішнім оточенням.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика міського та сільського середовищ

Ознаки	Сільське середовище	Міське середовище
Спосіб життя	Неквапливий, зберігає елементи природо відповідності	Урбанізований, динамічний; диференціація стилів життя, культурних стереотипів та ін.
Умови праці	Складні, підпорядковані природним ритмам і циклам року; невеликі можливості трудової мобільності	Нестабільність соціального статусу, соціальна мобільність
Умови побуту	Злитість побуту та праці, трудо-місткість	Більш комфортні
Культура	Традиційна	Модернізована, поширення субкультур
Норми поведінки	Соціальний контроль поведінки; неможливість анонімного існування	Слабкий соціальний контроль, значна роль самоконтролю
Форми спілкування	Відкритість спілкування, елементи традиційної сусідської общини, стабільний склад жителів, тісні родинні та сусідські зв'язки	Наявність різноманітних соціальних зв'язків, переважання ділових, короткочасних, поверхневих контактів
Наявність культурних закладів	Відсутність культурних закладів, окрім будинків культури	Осередок матеріальної та духовної культури

Дослідження показали, що все частіше сільський розвиток науковці й практики розглядають через призму сталості. Найбільш уживаним є визначення сталого розвитку, яке подано Комісією ООН з розвитку та довкілля. Зокрема сталий розвиток розглядається в площині забезпечення потреби теперішніх поколінь, та який одночасно не позбавляє майбутні покоління можливостей забезпечення всіх життєвих потреб.

Системотворюче стратегічне спрямування сільського розвитку є органічно пов'язаним із парадигмою зрівноваженого (сталого) розвитку, який має на меті збалансований розвиток основних складових: соціальної, економічної, екологічної та інституційної. Проте, відмітимо, що до вивчення даного питання необхідно підходити комплексно, але з врахуванням регіональних особливостей. У якості індикатора рівня сільського розвитку, на нашу думку, варто розглядати підвищення якості життя сільських мешканців. Оскільки дане поняття є комплексним, єдиної методики його оцінювання немає. При розробці системи показників якості життя сільських мешканців варто виокремлювати показники оцінки природного, економічного, соціального та суспільно-

політичного середовища.

У другому розділі «Аналіз структурних елементів регіонального сільського розвитку» проведено оцінку соціально-економічної складової сільського розвитку регіону, здійснено аналіз екологічного стану сільських територій та розкрито їх регіональні особливості, проведено дослідження інституціональних аспектів сільського розвитку.

Дослідженнями соціально-економічної складової сільського розвитку України за 64 показниками у 12 напрямках за період 2015-2017р.р. виявлено, що у рейтингу областей України найкраща ситуація за розрахованими даними у м. Київ, Харківській, Рівненській, Дніпропетровській областях. Найгірша ситуація - у Луганській та Донецькій областях (дослідження проводилися по даним підконтрольних територій).

Миколаївська область за даними моніторингу соціально-економічного розвитку у 2015 році посідала 22 місце, в 2016 – 19, а в 2017 – 23 серед 24 областей та м. Київ. Найкращі позиції у 2017 році Миколаївщина має за напрямом «відновлювальна енергетика та енергоефективність» (6 місце в рейтингу регіонів), а також «економічна та соціальна згуртованість» (13 місце).

Встановлено, що характерним для регіону є процес неухильного скорочення чисельності населення (на 14% за останні 22 роки), нерівномірний розподіл населення за територіями (містами та районами), 31% населення проживає, а 42% суб'єктів господарювання функціонує в сільській місцевості; із загальної кількості підприємств 35% сільськогосподарське товаровиробництво мають за основний вид діяльності; в користуванні господарств населення знаходиться 44% земельних угідь, зайнято понад 70% усіх працівників сільської місцевості. Найбільш рентабельними культурами визначено соняшник (більше 70%) і плоди та ягоди (66% рентабельності), галузь тваринництва є майже не прибутковою. Екологічний стан області можна схарактеризувати як не задовільний (за показником раціонального природокористування та якісного довкілля Миколаївщина на 21 позиції в рейтингу регіонів).

Результати проведеного аналізу показників ефективності виробництва сільськогосподарської продукції в аграрних підприємствах Миколаївської області дають підстави стверджувати про поступове відродження у них галузей рослинництва та тваринництва, що суттєво впливає на підвищення ефективності сільської економіки та сільського розвитку у контексті його економічної, соціальної та екологічної складових.

Негативні зміни екологічної ситуації зумовлюють необхідність здійснення органами державної влади ряду природоохоронних заходів, оскільки для Миколаївської області залишається не вирішеною низка екологічних проблем: забруднення навколишнього середовища отруйним пилом червоного шламу, стічними водами та хімічними відходами - річок регіону, несправність каналізаційної мережі та очисних споруд; наявність в регіоні невикористаних заборонених агрохімікатів та пестицидів; малий відсоток заповідного фонду регіону; частіші випадки негативних природних явищ та процесів (підтоплення, зсуви, знесення гірських порід та руйнування берегів).

Встановлено, серед пріоритетних напрямів сільського розвитку в Україні є формування необхідної інституціональної, правової та стратегічної бази розвитку сільського господарства та сільських територій. Для сільських мешканців це життєво важливо з позицій забезпечення трудової зайнятості, підвищення рівня добробуту і якості життя, відновлення і розвитку соціально-культурної сфери.

Інструментом реалізації концепції сільського розвитку, на нашу думку є інститути та інституції, а в основі інституціонального забезпечення сільського розвитку є сукупність правових норм, визначених на рівні держави, низка програм, розроблених відповідно до концепції на державному, регіональному та місцевому рівні, а також установи та організації, інші суб'єкти сільського розвитку, включаючи громади та населення, що беруть участь в реалізації даних програм.

Зазначено, що обов'язковими рисами інститутів та інституцій сільського розвитку повинні бути: сільський контекст, економічна спрямованість, екологічна безпека, соціальна спрямованість та орієнтація на розвиток.

Встановлено, що першочерговим документом держави щодо сільського розвитку є Єдина комплексна стратегія, а в основі більшості програм регіонального рівня закладена Стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року. Основні інституційні партнери даної Стратегії наведено на рис. 1.

Рис. 1. Основні інституційні партнери реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року

Що стосується інституційного забезпечення сільського розвитку на регіональному та місцевому рівні, то досліджуючи ситуацію в Миколаївській області можемо відмітити, що на контролі в обласної ради станом на грудень 2017 року знаходиться 47 програм, затверджених облрадою, 12 з яких були прийняті на період до 2015 року, проте їх дія продовжена до прийняття наступних програм. Фактично набуття чинності даних програм було до моменту затвердження як Єдиної комплексної стратегії, так і Концепції розвитку сільських територій.

Було встановлено, що серед Програм розвитку Миколаївської області розроблено та є чинними: економічного спрямування 7 програм, соціального - 22, екологічного – 8, інституційного – 8.

Визначено, що метою соціально-економічного розвитку Миколаївської області є створення успішного, конкурентоспроможного регіону з європейською якістю життя та безпечним довкіллям. Досягнення даної мети вбачається з врахуванням таких пріоритетів, як стійке економічне зростання на основі інноваційного розвитку багатогалузевої економіки, висока якість життя людини, збереження та розвиток територій, які виокремлені і в Стратегії розвитку Миколаївщини 2020.

Встановлено, що розвиток Миколаївської області є нерівномірним. Основною причиною диференціації є неоднорідність соціально-економічного простору області (суттєва різниця економічного потенціалу районів та міст, складу та обсягів природних ресурсів, рівня розвитку технічної бази виробництва, виробничої та іншої інфраструктури, стану основних фондів, рівня інвестицій, щільності населення та наявних трудових ресурсів, тощо).

До початку процесу децентралізації 2016 року в області кількість адміністративно-територіальних одиниць становила: 19 районів, 5 міст обласного значення, 4 міста районного значення, 17 селищ міського типу, 19 районних рад, 9 міських рад, 17 селищних рад, 287 сільських рад, 911 населених пунктів, в т.ч. 26 міських, 885 сільських. За перспективним планом формування територій громад Миколаївської області передбачалося створення 32 спроможних територіальних громад, по закінченні 2018 року об'єднано 29 громад.

Задоволення соціальних потреб населення на регіональному рівні (поліпшення доступу населення до соціальних, освітніх, медичних та інших об'єктів), може бути забезпечено шляхом будівництва та відновлення пошкодженої інфраструктури та ремонтів автомобільних доріг. Досягнення успіху в реалізації проектів можливе за умов створення критичної маси з усіх зацікавлених сторін, а саме: участь громадськості та інвесторів, представників громадських та неурядових організацій, місцевих, районних та обласних органів влади, наукових інститутів та навчальних закладів, кооперативів та комунальних підприємств.

Доведено, що інституційне забезпечення сільського розвитку регіонів України не позбавлене недоліків, проте має суттєвий потенціал, щоб забезпечити узгодження державних, регіональних та місцевих ініціатив з інтересами приватного сектору в межах окремої території. З огляду на це,

основне завдання інституцій сільського розвитку на сучасному етапі - формування взаємодовіри між усіма учасниками сільського розвитку, виявлення їх інтересів, потреб, пріоритетів й на цій основі -- вибір найефективніших інструментів покращення суспільного добробуту.

У *третьому розділі «Стратегічні орієнтири сучасної парадигми регіонального сільського розвитку»* визначено концепцію комплексного сільського розвитку та джерела його фінансування, обґрунтовано механізми реалізації стратегічного сільського розвитку на регіональному рівні, здійснено формування моделі програмної реалізації стратегії сільського розвитку регіону.

Доведено, що розвиток є достатньо тривалим процесом переходу складних об'єктів від одного стану до іншого, більш досконалого. Розвиток території — це кількісні та якісні зміни, що відбуваються в різних сферах її життєдіяльності й призводять до оновлення територіальної системи через внутрішні структурні та функціональні зміни. Економічне зростання, реструктуризація економіки, забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності в регіоні дозволяють говорити про економічний розвиток; розширення інфраструктури та відтворення соціального життя (демографічні, освітні, оздоровчі, медичні, культурні та інші аспекти) — про соціальний розвиток. Поєднання зазначених напрямів розвитку формує основу соціально-економічного розвитку. Проте, в сучасних умовах господарювання обов'язковою умовою регіонального розвитку є збереження, підтримка та покращення екологічних умов і чинників, що у свою чергу повинно бути враховано при формуванні стратегічних пріоритетів та напрямів розвитку будь-якого суб'єкта діяльності. Крім того, формування сучасної концепції регіонального сільського розвитку обов'язково повинно мати відповідне інституціональне забезпечення (законодавчо-нормативні акти, програми, проекти, ресурси). Тому вважаємо, що доцільно виділити чотири основних взаємопов'язаних складових регіонального сільського розвитку: економічну, соціальну, екологічну та інституційну.

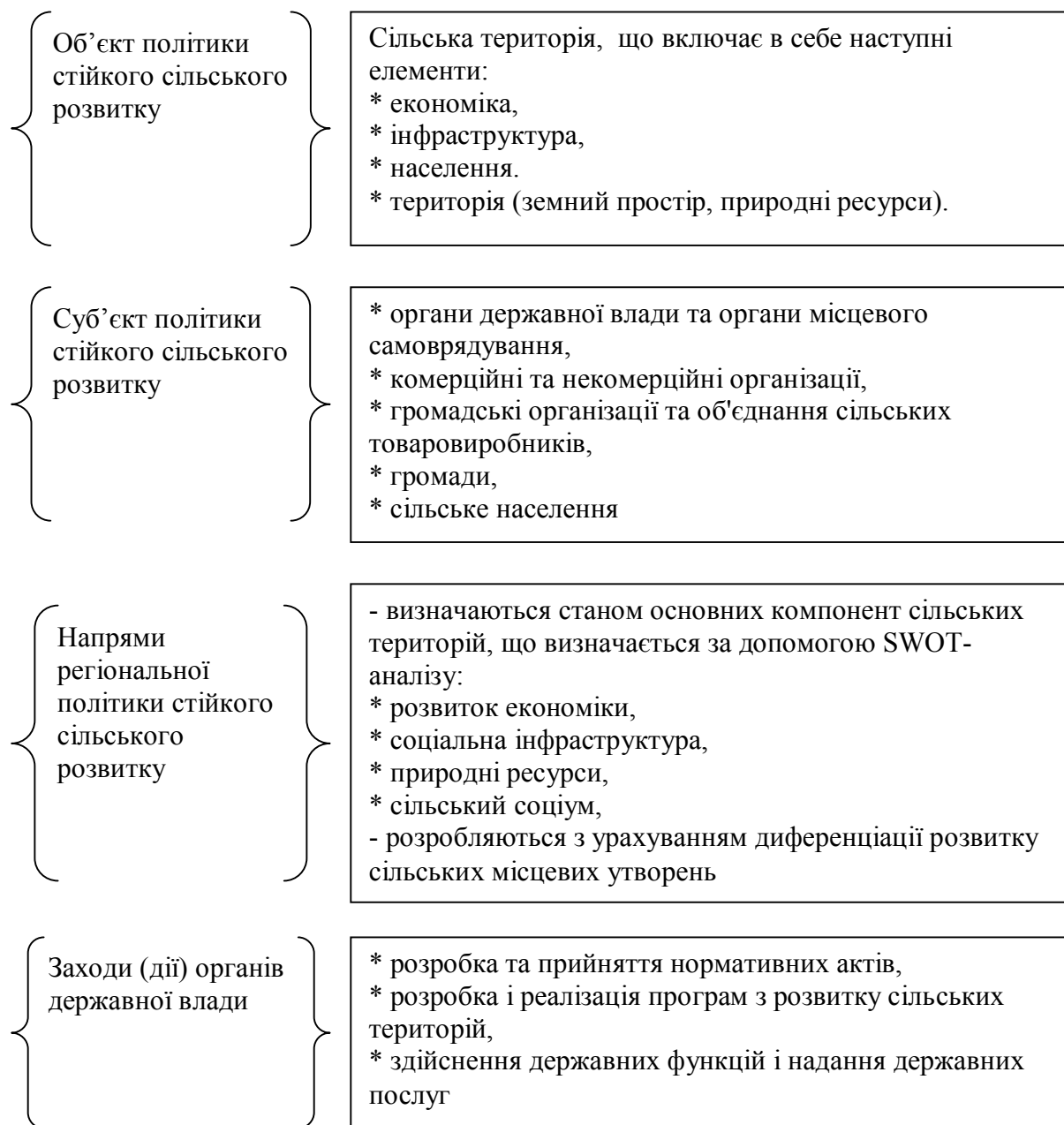
Доведено, що визначальна особливістю регіонального сільського розвитку є використання наявного в регіоні фінансового, інституційного потенціалу, людських та природних ресурсів, їх зосередженні на підтримці місцевих ініціативу процесі розвитку з метою розширення сфери зайнятості та стимулювання підвищеної економічної активності.

Визначено, що розробка політики сільського розвитку ґрунтується на певних теоретичних і практичних концепціях, що сформувались у різних країнах світу починаючи з другої половини 70-х років ХХ ст. Проте найбільшій популярності останнім часом набувають концепції, зорієнтовані на використання людського потенціалу, збереження навколишнього природного середовища, вирішення актуальних соціальних проблем.

На нашу думку, регіональний сільський розвиток повинен забезпечувати цілі сталого розвитку України цілком і повністю, але акцентувати увагу в першу чергу на проблемах сільського населення та сільських територій конкретного регіону.

Регіональна політика стійкого сільського розвитку, на наш погляд, повинна являти собою сукупність заходів органів державної влади, спрямованих на

формування здатної до саморозвитку соціо-еколого-економічної територіальної системи, що сприяють як реалізації сильних сторін і можливостей, так і усунення загроз функціонуванню сільських територій в короткостроковій і довгостроковій перспективі (рис. 2).

Рис. 2. Основні складові регіональної політики стійкого сільського розвитку

Визначальна роль у загальному спрямуванні сільського розвитку, визначенні його цілей і завдань належить місцевим органам влади (органам місцевого самоврядування) як колективним представникам інтересів територіальної громади. Діяльність місцевих органів влади у контексті сільського розвитку повинна бути спрямована на досягнення таких цілей:

1) забезпечення конкурентоспроможності території для створення економічних гарантій збереження ринкових позицій вже наявних підприємств і

сприятливих умов діяльності та розвитку новостворених;

2) пошук інвесторів та заохочення їх до вкладання свого капіталу у відповідну територію з метою диверсифікації структури сільської економіки та створення більшої кількості робочих місць;

3) формування бачення розвитку території із залученням до цього процесу всіх зацікавлених сторін, спрямування зусиль територіальної громади на досягнення бажаних результатів розвитку території та стану сільської економіки;

4) вироблення стратегії розвитку території із визначенням основних цілей та завдань соціально-економічного розвитку території із врахуванням екологічної та інституційної компоненти, пріоритетних сфер докладання зусиль та розробки проектів територіальної громади.

Отже, роль місцевих органів влади в управлінні регіональним сільським розвитком передбачає проведення системної роботи щодо створення економічно потужних громад, підвищення конкурентоспроможності місцевої економіки, підвищення якості та рівня життя мешканців громади.

Орієнтація місцевої влади на залучення зовнішніх не бюджетних джерел для фінансування сільського розвитку зумовлює потребу в створенні позитивного іміджу території, що легко можна досягти, враховуючи те, що Миколаївський регіон має вигідне економіко-географічне положення, розвинуту транспортну інфраструктуру і морегосподарський комплекс, сформований потужний експортоорієнтований промисловий потенціал, характерні сприятливі умови для розвитку агропромислового комплексу, наявність атомної електростанції та значної кількості об'єктів альтернативної енергетики; високий науковий потенціал; унікальні природні ресурси; розвинену туристично-рекреаційну галузь, великий потенціал для розвитку активного туризму в Гранітно-степовому Побужжі.

Необхідними умовами економічного зростання сільських територій області й стабілізації ситуації в соціальній сфері є вирішення низки завдань в пріоритетних напрямках (рис. 3).

В якості альтернативного сільськогосподарського бізнесу в сільській місцевості є значні резерви для розвитку сільського туризму, торгівлі, народних промислів і ремесла, побутового і соціально-культурного обслуговування сільського населення.

Зазначено, що крім традиційних видів діяльності слід шукати варіанти об'єднання природних можливостей з наявністю пам'яток історії. Природний потенціал сільської території виражається і в можливості організації відпочинку населення в сільській місцевості. Що дасть можливість забезпечити сільським жителям зайнятість і отримання додаткового доходу.

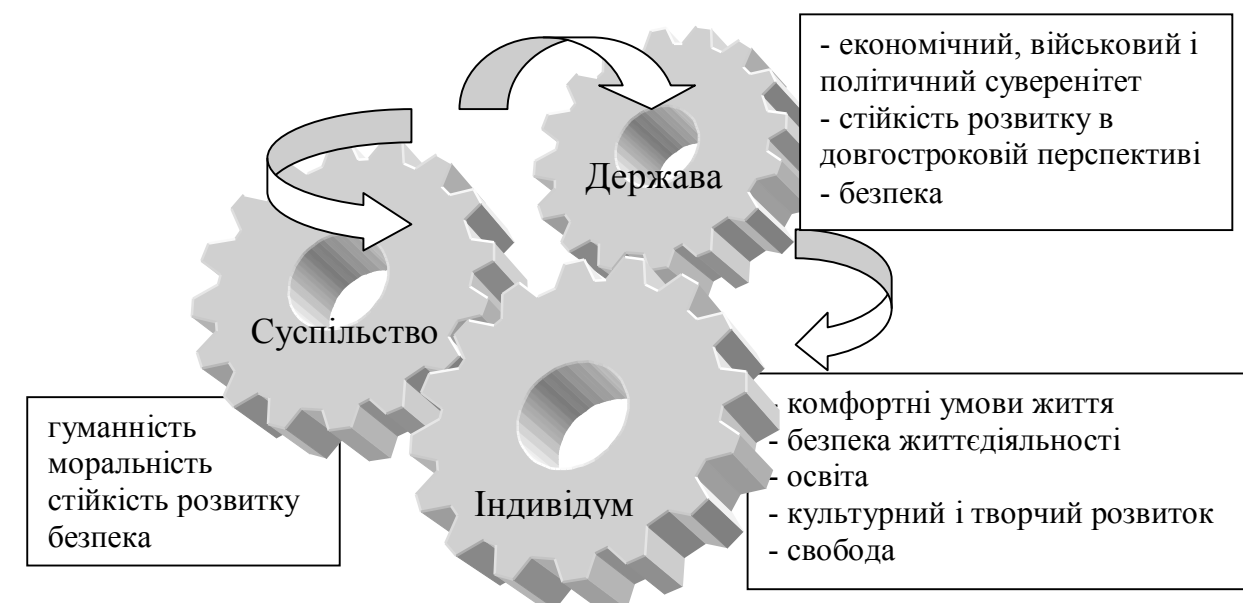
Вимоги до складу заходів повинні посилюватися, звільняючись від позапрограмних надмірностей, зосереджуючи увагу на заходах, що дають найбільший мультиплікативний ефект для економіки регіону. Програма в процесі її розгортання повинна спонукати до саморозвитку та самофінансування, а заходи, що реалізуються, повинні мати швидку окупність та забезпечувати проведення та запровадження наступних програмних заходів.

Рис. 3. Дерево цілей і завдань регіональної політики стійкого сільського розвитку

При визначенні системи заходів і заходів політики стійкого сільського розвитку необхідно враховувати інтереси всіх груп інтересів, яких безліч (рис. 4).

Досягнення стійкості економічного розвитку сільських територій треба розуміти як забезпечення приросту обсягів виробництва, що не веде до деградації природного і людського середовища і забезпечує необхідний рівень доходів населення.

Розвиток сільських територій має здійснюватися як єдиної соціально-економічної територіальної одиниці:

- * збереження духовних, культурних історичних цінностей і традицій сільській місцевості,
- * використання всіх видів ресурсів в сільській місцевості зі збереженням сприятливого навколишнього середовища та природно-ресурсного потенціалу,
- * доступність і адресність державної підтримки,
- * доступність інформації про стан державної політики,
- * послідовність здійснення заходів політики сільського розвитку та її сталий розвиток
- * залучення місцевого населення до розвитку своєї території

Рис. 4. Обов'язкові умови політики регіонального сільського розвитку

Крім того, формується самодостатній бюджет сільської території, збільшується обсяг власних інвестиційних ресурсів, достатніх для розширення виробництва, забезпечується репродукція і різноманітність природних ресурсів.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає в формуванні стратегічних напрямів регіонального сільського розвитку. На основі проведеного дослідження відповідно до поставленої мети сформовано висновки теоретичного, методичного та практичного характеру, а саме:

1. Встановлено, що сільська проблематика набуває нині актуальності, оскільки на сільських територіях реалізуються соціально-економічні й екологічні інтереси різних статево-вікових груп населення, відносини людини, суспільства і природи, задовольняються матеріальні та духовні потреби людей, забезпечуються належні умови життєдіяльності. Як самостійна система сільські

території об'єднують сільську поселенську мережу, природні та людські ресурси, виробничу і соціальну інфраструктуру на селі, які сприяють добробуту населення, що в результаті впливає на забезпечення збалансованого сільського розвитку в цілому.

2. В ході дослідження було виявлено, що сферу сільського розвитку, розвитку сільських територій необхідно розглядати як системне явище, яке, крім території як такої, включає у свою орбіту все те, що на ній у тій чи іншій формі функціонує або є її складовою, зокрема мікро- (село, сільрада), мезо- (район) і макро- (регіон) території, яким властиві структурні, функціональні та інші характеристики. Поняття «сільська територія» сьогодні є одним із найбільш уживаних, коли йде мова про розвиток села, сільського господарства, агропромислового виробництва. Вживається воно в різних контекстах, причому дуже часто як синонім «сільського поселення», «сільської ради», «сільської громади», «сільської поселенської мережі» тощо.

3. На основі проведеного дослідження обґрунтовано місце і роль сільського розвитку в соціально-економічному зростанні регіону. Зазначене доцільно розглядати через важливі функції, що їх виконують сільські території, оскільки функціонування останніх як складного поліфункціонального об'єкта розглядається у взаємозв'язку між його складовими в результаті вчинення певних дій. До основних функцій сільських територій слід віднести виробничо-господарську діяльність – сільськогосподарське і лісогосподарське виробництво, рекреаційно-туристичну діяльність.

4. Узагальнені теоретико-методичні положення і принципи дослідження факторів сільського розвитку, серед яких провідну роль відіграє розвиток сільських територій та функціонування сільського господарства, знаходять своє тактичне втілення в методології, методиці та методах досліджень. Процес дослідження сільського розвитку вимагає застосування адекватних методів його пізнання. При цьому фундаментальним принципом пізнання явищ і процесів досліджуваної проблематики є системний підхід до оцінки й аналізу еволюційного розвитку сільських територій як важливої складової сільського розвитку, який становить певну цілісність, що виявляється у взаємозалежності й взаємопов'язаності всіх її складових.

5. Обґрунтовано структурну схему дослідження категорії «сільський розвиток» за пріоритетними складовими його забезпечення. Запропоновано методика оцінки сільського розвитку, яка має комплексний характер і поєднує вплив різних факторів і відповідних показників з метою отримання узагальнюючих індикаторів на базі аналізу і порівняння окремих з них. Методика припускає щорічний моніторинг збалансованого сільського розвитку кожного району за відповідними складовими.

6. Запропоновано систему регулювання регіонального сільського розвитку, яка полягає у створенні самодостатніх інституційних та організаційних умов, які сприяють відродженню на селі підприємництва, самоорганізації сільських мешканців, де, важливою функцією є соціальний захист, відповідні стандарти та гарантії сільського населення, сприяння раціональному використанню ресурсів сільських територій, що у підсумку забезпечуватиме формування

ефективних систем державного регіонального управління.

7. Визначено, що реалізація програм та проектів у регіоні можлива за умов плідної співпраці та взаємоузгодженості дій усіх зацікавлених сторін (громада, держава, органи влади всіх рівнів, фінансові посередники, інвестори, кредитори та науково-дослідні установи).

8. Доведено, що інституційне забезпечення сільського розвитку регіонів України не позбавлене недоліків, проте має суттєвий потенціал, щоб забезпечити узгодження ініціатив різних рівнів (державних, регіональних, місцевих) з інтересами кінцевої ланки (виробників, підприємців та населення) в межах окремої території.

9. Реалізація переваг сільської території й усунення (пом'якшення) її негативних властивостей викликає зміни у соціально-економічній системі сільського регіону, та оцінюється індикаторами, передбаченими у Єдиній комплексній стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки, які можуть бути прийняті за основу з можливістю додавання узгоджених з членами робочої групи індикаторами, що відбивають специфіку сільського розвитку конкретної сільської території.

10. З'ясовано, що цільову програму на етапі її розробки доцільно оснащувати реєстром інвестиційних проектів, специфічним чином асоційованих з сільськими територіями регіону. У реєстрі інвестиційні проекти містяться в формі коштів програмної підтримки. Їх «прив'язка» до конкретних умов сільської території може бути здійснена підсиленням відповідних параметрів (параметри технічного проекту: обсяг випуску продукції, послуг, елементи витрат, структура капіталу, що інвестується, відсотки за позиковими коштами й ін.).

11. Стратегічне перспективне планування сільського розвитку регіонів країни та галузей необхідно здійснювати на основі комплексу імітаційних моделей, що дозволяють розглядати соціально-еколого-економічну територіальну систему як цілісну систему, оцінювати синергетичний ефект від взаємодії різних її елементів і факторів, що впливають в умовах мінливої соціально-економічної ситуації.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Боднар О.А. Аналіз виробничо-господарської діяльності підприємств сільської місцевості регіону. *Вісник ХНАУ. Економічні науки*. 2011р. №12. - С. 207-212. (0,375 д.а.)

2. Боднар О.А. Розвиток соціальної інфраструктури в сільській місцевості Миколаївської області. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет.* – 2012. Випуск 9 (33). Ч. 1. С. 86-91. (0,375 д.а.)

3. Боднар О.А. Формування системи виробничо-господарської діяльності сільських територій регіону як елемент поліпшення соціально-економічного стану. *Збірник наукових праць Донецького державного університету*

«Управління економічним розвитком промислових підприємств регіону». Серія «Економіка». 2013. Т. XIV. Вип. 262. С. 45-50. (0,438 д.а.)

4. Боднар О.А. Формування моделі програмної реалізації стратегії соціально-економічного розвитку сільських територій регіону. *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету*. 2012. Вип.20. Т.2. С. 74-77. (0,5 д.а.)

5. Боднар О.А. Умови і чинники регулювання соціально-економічного розвитку. *Збірник наукових праць. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2014. Випуск 11 (41). Ч.2. С.52-58. (0,375 д.а.)

6. Боднар О.А. Особливості нормативно-правового забезпечення державного управління розвитком сільських територій. *Електронне наукове фахове видання «Глобальні та національні проблеми економіки»*. 2015. Випуск № 4. С.114-118. <http://global-national.in.ua/issue-4-2015/12-vipusk-4-berezen-2015-r/534-bodnar-o-a-osoblivosti-normativno-pravovogo-zabezpechennya-derzhavnogo-upravlinnya-rozvitkom-silskikh-teritorij> (0,813 д.а.)

7. Боднар О.А. Децентралізація як основний чинник сільського розвитку. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2016. Вип. 1 (88). С. 42—51. <http://visnyk.mnau.edu.ua/n88v1r2016bodnar/> (0,688 д.а.)

8. Боднар О.А. Інституційне забезпечення сільського розвитку. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2016. Вип. 4. (92). С. 61 - 69. <http://visnyk.mnau.edu.ua/statti/2016/n92v4r2016bodnar.pdf> (0,625 д.а.)

Статті у інших виданнях України, у іноземних виданнях, що включено до міжнародних наукометричних баз:

9. Боднар О.А. Залежність рівня життя сільського населення від соціально-економічного розвитку села в регіоні. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки*. 2011. Випуск 4. С. 458—461. (0,333 д.а.)

10. Лагодієнко В.В. Боднар О.А. Вплив соціально-економічного розвитку села на рівень життя сільського населення регіону. *Журнал «Економіст»*, 2012. №2. С. 50-51. (журнал представлено у міжнародній наукометричній базі даних RePEc). (Особисто автору належать використання запропонованої методики до оцінки впливу соціально-економічного розвитку села на рівень життя сільського населення регіону.- 0,2 д. а.)

11. Боднар О.А. Реформирование административно-территориального устройства как инновационный контекст в развитии сельских территорий. *L'Association 1901 "SEPIKE": Social Edukational Project Of Improving Knowledge in Economics*. 23.10.13. С. 166-169 (журнал представлено у міжнародній наукометричній базі даних IndexCopernicus). (0,5 д.а.)

12. Боднар О.А. Еволюційні підходи в формуванні моделі сільського розвитку. *Електронне наукове видання з економічних наук Modern Economics*. 2017. №2. С. 257-260. http://modecon.mnau.edu.ua/evolutionary_approach_in_forming_a_model_rural_development/.(0,6 д.а.)

Опубліковані матеріали апробаційного характеру:

13. Боднар О.А. Пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку сільських територій регіону. *Облік, контроль та аналіз на підприємствах*

АПК: стан та перспективи розвитку : матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 27 вересня 2012р.). Вінниця: ФОП Рогальська І.О., 2012. С. 97-99. (0,125 д.а.)

14. Боднар О.А. Формирование стратегии развития сельских территорий региона. *Аграрная наука – сельскому хозяйству*: сборник статей: в 3 кн. Матер. VIII междун. Науч.- практ. конф. (г. Барнаул, 6-7 февраля 2013 г.). Кн. 1. Барнаул: РИО АГАУ, 2013. С. 245-247. (0,125 д.а.)

15. Боднар О.А. Стратегическое планирование социально-экономического развития сельских территорий региона. *Современное сельское хозяйство - достижения и перспективы*. (Молдова, 27 Сентября 2013). Chişinău : Centrul editorial UASM, 2013. С. 169-174. (0,313 д.а.)

16. Боднар О.А. Особливості сталого розвитку сільських територій в розвинених європейських країнах. *Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів (м. Луцьк, 26 квітня 2014 р). Ч. 1. Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2014. С. 53-56. (0,125 д.а.)

17. Боднар О.А. Політика сільського розвитку в контексті євроінтеграційної перспективи. *Аграрна наука, освіта, виробництво: європейський досвід для України*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м.Житомир, 17-18 листоп. 2015). – Житомир: ЖНАЕУ, 2015. С. 789-794. (0,313 д.а.)

18. Боднар О.А. Роль громадськості в формуванні стратегії сільського розвитку базового рівня. *Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку, оподаткування, аналізу і аудиту в управлінні економічними процесами світової та національної економіки* : матер. Всеукр. інтернет-конф.(м. Миколаїв, 17 травня 2017). Миколаїв: МНАУ, 2017. С. 85-87. (0,125 д.а.)

19. Боднар О.А. Оцінка якості життя та добробуту населення на регіональному рівні. *Екологічні та соціально-економічні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції*: матер. V Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Миколаїв, 9-11 травня 2018). Миколаїв, 2018. С. 173-176. (0,125 д.а.)

АНОТАЦІЯ

Боднар О.А. Формування стратегічних напрямів регіонального сільського розвитку. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Одеська національна академія харчових технологій, Одеса, 2019.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретико-методичних засад та розробці практичних рекомендацій з формування стратегічних напрямів регіонального сільського розвитку.

На основі проведеного дослідження обґрунтовані місце і роль сільського розвитку в соціально-економічному зростанні регіону. Зазначене доцільно розглядати через важливі функції, що їх виконують сільські території, оскільки функціонування останніх як складного поліфункціонального об'єкта

розглядається у взаємозв'язку між його складовими в результаті вчинення певних дій. До основних функцій сільських територій слід віднести виробничо-господарську діяльність – сільськогосподарське і лісогосподарське виробництво, рекреаційно-туристичну діяльність.

Запропоновано методика оцінки сільського розвитку, яка має комплексний характер і поєднує вплив різних факторів і відповідних показників з метою отримання узагальнюючих індикаторів на базі аналізу і порівняння окремих з них. Методика припускає щорічний моніторинг збалансованого сільського розвитку кожного району за відповідними складовими.

Удосконалено організаційно-економічний механізм відповідно до визначених Концепцій за для сталого сільського розвитку на основі: обґрунтування і узгодження цілей і напрямів функціонування об'єктів економіки та соціальної сфери; основних принципів; в якості суб'єктів - органи управління, включаючи сільські адміністрації з уточненням їх повноважень; ресурсного та фінансового забезпечення програм розвитку.

Дістали подальшого розвитку підходи єдності досліджуваних категорій, особливості якого полягає у розгляді даних категорій при нерозривній єдності: з одного боку, сільським сектором, охоплено сільські території, а з іншого, розвиненість сільського сектора обумовлена рівнями розвитку сільських територій що ним об'єднані. При цьому, характер, особливості та результативність розвитку сільського сектора безпосередньо або опосередковано визначають рівень ефективності розвитку взаємопов'язаних із ним сільських територіальних утворень.

Ключові слова: регіональна економіка, стратегічний напрям, сільський розвиток, механізми реалізації, інтеграційна взаємодія, сільські території.

АННОТАЦІЯ

Боднар Е.А. Формирование стратегических направлений регионального сельского развития. - Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.05 - развитие производительных сил и региональная экономика. - Одесская национальная академия пищевых технологий, Одесса, 2019.

Диссертация посвящена обоснованию теоретико-методических основ и разработке практических рекомендаций по формированию стратегических направлений регионального сельского развития.

На основе проведенного исследования обоснованы место и роль сельского развития в социально-экономическом росте региона. Указанное целесообразно рассматривать через важные функции, которые выполняют сельские территории, поскольку функционирование последних как сложного полифункционального объекта рассматривается во взаимосвязи между его составляющими в результате совершения определенных действий. К основным

функциям сельских территорий следует отнести производственно-хозяйственную деятельность - сельскохозяйственное и лесохозяйственное производство, рекреационно-туристическую деятельность.

Предложена методика оценки сельского развития, которая имеет комплексный характер и сочетает влияние различных факторов и соответствующих показателей с целью получения обобщающих индикаторов на основе анализа и сравнения отдельных из них. Методика предполагает ежегодный мониторинг сбалансированного сельского развития каждого района по соответствующим составляющим.

Усовершенствован организационно-экономический механизм в соответствии с определенными Концепциями с целью устойчивого сельского развития на основе: обоснования и согласования целей и направлений функционирования объектов экономики и социальной сферы; основных принципов; в качестве субъектов - органов управления, включая сельские администрации с уточнением их полномочий; ресурсного и финансового обеспечения программ развития.

Получили дальнейшего развития подходы единства исследуемых категорий, особенность которого заключается в рассмотрении данных категорий при неразрывном единстве: с одной стороны, сельским сектором, охвачено сельские территории, а с другой, развитость сельского сектора обусловлена уровнями развития сельских территорий которым объединены. При этом, характер, особенности и результативность развития сельского сектора прямо или косвенно определяют уровень эффективности развития взаимосвязанных с ним сельских территориальных образований.

Ключевые слова: региональная экономика, стратегическое направление, сельское развитие, механизмы реализации, интеграционное взаимодействие, сельские территории.

SUMMARY

Bodnar O.A. Formation of strategic directions of regional rural development. - Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Economics, specialty 08.00.05 - Development of Productive Forces and Regional Economics. - Odessa National Academy of Food Technologies, Odessa, 2019.

The dissertation is devoted to the substantiation of theoretical and methodical principles and the development of practical recommendations for the formation of strategic directions of regional rural development.

Based on the research, the place and role of rural development in the socio-economic growth of the region are grounded. It is expedient to consider this important function because of the important functions performed by rural areas, since the functioning of the latter as a complex polyfunctional object is considered in the interrelation between its components as a result of certain actions. The basic functions of rural areas include the production and economic activities - agricultural and forestry production, recreation and tourism activities.

The methodology of rural development assessment is proposed, which is complex and combines the influence of various factors and corresponding indicators in order to obtain generalizing indicators on the basis of analysis and comparison of some of them. The method involves the annual monitoring of balanced rural development of each rayon by the relevant components.

The organizational and economic mechanism in accordance with the defined Concepts for sustainable rural development has been improved on the basis of: substantiation and coordination of goals and directions of functioning of the objects of economy and social sphere; basic principles; as subjects - administrative bodies, including rural administrations, with clarification of their powers; resource and financial support for development programs.

The further development of the approaches to the unity of the studied categories, the peculiarity of which is to consider these categories in inseparable unity: on the one hand, the rural sector, covered the rural areas, and on the other hand, the development of the rural sector is due to the levels of development of rural areas that are united. At the same time, the nature, characteristics and impact of the development of the rural sector directly or indirectly determine the level of effectiveness of the development of interrelated rural territorial entities.

Key words: regional economy, strategic direction, rural development, mechanisms of realization, integration interaction, rural territories.

Підписано до друку 4.02.2019 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman». Друк офсетний.
Ум.-друк. арк. 0,9. Зам. № 103. Наклад 100 прим.

Надруковано з готових оригінал-макетів
ФОП Попова Н.М., м. Одеса, вул. Палубна, 9/4. Тел. 777-80-61